

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra

Bakalářská práce

Dospívající na sociálních sítích

Vypracovala: Marcela Hotová
Vedoucí práce: PhDr. Marta Franclová, Ph.D.

České Budějovice 2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 19. 04. 2014

Podpis studenta

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Martě Franclové, Ph.D. za její cenné rady, za čas a energii, které mi věnovala, a za odborné vedení při psaní této práce.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o sociálních sítích a jejich roli v životě dospívajících. Práce je zaměřená na proces socializace a získávání identity ve vztahu k sociálním sítím. Je rozdělena na teoretickou část a praktickou část. V teoretické části jsou definovány pojmy, jako je dospívání, socializace a získávání identity a tyto pojmy jsou poté popsány vzhledem k sociálním sítím. Praktická část je věnována praktickému výzkumu, který by proveden na základě dotazníku a analýzy esejí. Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jak dospívající vnímají sociální sítě ve svém životě ve vztahu k vrstevníkům a jak důležitou roli hrají v jejich životě.

Klíčová slova

Adolescence, socializace, identita, sociální sítě

Abstract

This bachelor's thesis discusses social networks and their role in the life of the teenagers. The thesis is focused on the process of socialization and gaining of identity in the relation to the social networks. It is divided into theoretical and practical part. In the theoretical part terms like growing up, socialization and gaining of identity are defined; these terms are described in the meaning of the attitude to social networks. Practical part is focused on practical research; which is based on a survey and an analysis of essays. The aim of the scientific research is to find out how teenagers feel about social networks in their lives in the meaning of being a part of a social group and how important the social networks are generally in their lives.

Key words

Adolescence, socialization, identity, social networks

1. Úvod	8
2. Teoretická část	9
2.1. Období adolescence	9
2.2. Socializace	9
2.2.1 Vliv vrstevníků na proces socializace	10
2.2.2. Vliv internetu na proces socializace.....	11
2.3. Identita	12
2.3.1. Identita a sociální síť	13
2.4. Internet jako médium	14
2.4.1. Sociální síť.....	15
2.4.2. Sociální síť v České republice	16
2.4.3. Vztahy na sociálních sítích.....	16
2.4.4. Online přátelé	17
2.4.5. Rizika používání sociálních sítí	19
3. Praktická část	21
3.1. Cíl výzkumu	21
3.2. Výzkumné otázky	21
3.3. Popis zvoleného metodologického rámce a metod	22
3.3.1. Typ výzkumu.....	22
3.3.2. Výzkumná metoda	22
3.3.3. Zpracování dat.....	23
3.3.4. Etické zásady	23
3.4. Výzkumný vzorek	24
3.4.1. Strategie výběru výzkumného vzorku.....	24
3.4.2. Popis výzkumného souboru	24
3.5. Výsledky analýzy dat	25

3.5.1. Analýza dotazníkových dat.....	26
3.5.2 Výsledky analýzy textů	37
3.6. Výsledky výzkumu	39
4. Diskuze	41
5. Závěr.....	43
6. Seznam použité literatury	45
7. Přílohy	48

1. Úvod

Sociální sítě hrají v současné době v životě dospívajících bezesporu významnou roli. Období dospívání jako takové je pro člověka náročným obdobím, kdy musí zvládnout přechod od dítěte k dospělému a musí se s tím vypořádat on sám i jeho okolí.

V minulosti byl kontakt s vrstevníky pouze záležitostí osobního setkání, jak postupoval vývoj komunikačních technologií, přihlásil se ke slovu telefon a další technologie. Internet, záležitost posledních desetiletí, je pro současného dospívajícího mnohem důležitější, než v minulosti. Naši rodiče byli svědky postupného rozšíření počítačů a internetu a mohli si tak postupně zvykat na přechod k novějším technologiím. V současné době jsou dospívající ochuzeni o toto postupné vrůstání do světa elektroniky. Již malé děti, ještě před tím než začnou vůbec pořádně mluvit, dokáží obvykle ovládat notebook či tablet a najít si tak oblíbené pohádky apod.

Všechny tyto technologie tedy ovlivňují každého dospívajícího již od útlého dětství a ovlivňují jej v každé fázi jeho vývoje. Rozhodně také zasáhly i do období dospívání, kdy už není potřeba se složitě domlouvat s vrstevníky na schůzce po telefonu. Dospívající je obvykle „online“ 24 hodin denně a není pro něj proto problém poslat zprávu všem kamarádům a domluvit se ihned.

Mnoho zdrojů tedy porovnává reálné sociální vazby s těmi internetovými. Jestli odpovídá reálný okruh přátel i těm na sociálních sítích. Jestli je dění v prostředí internetu a tedy i sociálních sítích stejně důležité jako to v reálném světě. A jak se projevuje reálný sociální vývoj dospívajícího v porovnání s tím na sociálních sítích, které mohou mít jak přínos, tak škodlivý vliv.

2. Teoretická část

2.1. Období adolescence

„Kdyby bohové měli určitý věk, bylo by Venuši sedmnáct a Apollonovi dvacet“ (Říčan, 2006, 191).

Jedno z nejtěžších období člověka je bezesporu dospívání. „Období dospívání je přechodnou dobou mezi dětstvím a dospělostí. Zahrnuje jednu dekádu života od 10 do 20 let. V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti ve všech oblastech: somatické, psychické a sociální.“ (Vágnerová, 2012, 367).

Ačkoliv jsou změny v oblastech tělesného a psychického vývoje velice důležité, pro tuto práci budou nejdůležitější právě specifika sociálního vývoje.

Období dospívání rozdělujeme dle Vágnerové(2012) na 2 fáze:

- **Raná adolescence** – ta probíhá přibližně mezi 11. a 15. rokem. Do této chvíle byla nejdůležitější skupinou pro adolescenta rodina. Ale právě s 11. rokem přichází změna, dítě se snaží vymanit z dětinské citové závislosti na rodičích a v tu chvíli mají slovo vrstevníci. Ti mají stále větší vliv, ať už se jedná o školní třídu nebo partu. Veřejné mínění vrstevníků je tak silné, že hrozí až konflikty s autoritami (Říčan, 2006).
- **Pozdní adolescence** – probíhá přibližně mezi 15 – 20 rokem. „Pozdní adolescence je především dobou komplexnější psychosociální proměny, mění se osobnost dospívajícího i jeho společenské pozice“ (Vágnerová, 2012, 370). Kromě určité sociální identity se rozvíjí i vlastní identita, a to snahou o sebepoznání, sebedefinování a experimentace s partnerskými vztahy.

2.2. Socializace

Pro potřeby této práce je třeba specifikovat pojem socializace, protože pro toto období jsou typické i určité změny v této oblasti.

Dle Nakonečného (2003) je socializace proces, který probíhá po celý život. Jako takovou jí můžeme rozdělit na primární a sekundární. Primární socializace se týká hlavně období od narození právě do období dospívání a probíhá formou rodinné výchovy. Druhým pojmem je sekundární socializace, která probíhá zhruba od období dospívání až do stáří.

Dospívání tedy stojí na pomyslné hranici primární a sekundární socializace. Adolescent již absolvoval primární socializaci v rodině a škole, kdy splnil základní úkoly (Nakonečný, 2003):

- Osvojení základních kulturních návyků;
- Osvojení mluvené řeči, umožňující dokonalejší sociální komunikaci, ale i vývoj myšlení;
- Orientace v elementárních hodnotách dané kultury;
- Převzetí a uskutečňování role svého pohlaví a věku podle obvyklých standardů;
- Určitá věku přiměřená míra sebeovládání a chování v souladu s požadavky rodičů.

Na primární socializaci následně navazuje již zmíněná sekundární socializace „... neboť socializace, kterou poskytuje rodina a škola, na plnění životních úkolů nestačí“ (Nakonečný, 2003, 122).

Sekundární socializace tedy spočívá v naučení nových vzorců chování, které souvisejí např. s budoucím povoláním. Adolescent získává nové role, které vycházejí s proměnou sociálního očekávání. Příkladem je přechod do dospělosti, kdy se od adolescenta očekává odpovídající chování a zodpovědnost (Vágnerová, 2012).

2.2.1 Vliv vrstevníků na proces socializace

Pro ranou adolescenci je vrstevnická skupina čím dál tím důležitější. Vzhledem ke kritickému vztahu k autoritám, se stává vrstevnická skupina zdrojem emoční a sociální opory. „Vrstevnické společenství od dospívajících v tomto období vyžaduje často mnohem větší konformitu než dospělí“ (Vágnerová, 2012, 396).

Konformita je v pro adolescentovu roli člena party typická. Kvůli snaze o odpoutání se od rodiny a vymanění se z citové závislosti, hledá adolescent oporu v partě. Pod tlakem vrstevníků pak může zkoušet drogy, alkohol, nebo jednat na hranici zákona, protože vrstevníci jsou zdrojem standardů chování.

„Členstvím ve vrstevnické skupině dospívající také získávají sociální status a pocit vlastní hodnoty ... Nezařadí-li se adolescent do nějaké vrstevnické skupiny, pociťuje to často jako sociální stigma“ (Macek, 1999, 73).

Největší míra konformity je typická pro ranou adolescenci a v pozdějších fázích již není tak znatelná. I když je pro pozdní adolescenci parta důležitou součástí, je patrná důležitost rozvoje bližších vztahů mezi jedinci.

„Vrstevnická skupina je v této době nejdůležitějším zdrojem emoční a sociální opory. Rozvíjejí se zde symetrické vztahy typu přátelství a prvních trvalejších partnerství, skupinové vztahy naopak postupně ztrácejí svůj vliv a osobní význam. Starší adolescence je fází ústupu od důrazu na skupinovou identitu, nyní je důležitější individuální sebevymezení.“ (Vágnerová, 2012, 398).

2.2.2. Vliv internetu na proces socializace

Specifické prostředí internetu se samozřejmě specificky projevuje i v procesu socializace. Výše zmíněné problémy dospívání adolescent prožívá i on-line. Nicméně internet snese vše, pokud bychom měli parafrázovat známé přísloví o papíru. Proto budou tato specifika uvedena tak, jak o nich mluví Šmahel (2003), který čerpá z poznatků z výzkumů ke svým pracím:

- *Větší otevřenost* – „v prostředí internetu mizí bariéry, dospívající se označují jako odvážnější, výřečnější, udávají vyšší schopnost odhalení se“ (Šmahel, 2003, 23). V podstatě je to svoboda projevení se, možnost sdělit svoje názory a přání.
- *Redukce úzkosti* – v prostředí internetu může být člověk otevřenější, mizí komplexy.
- *Absence sankcí* – jak je výše zmíněno, internet snese vše. Není třeba se obávat sankcí ze strany členské skupiny, nebo jednotlivce.
- *Sexuální narážky* – „dívky popisují, že v prostředí internetu se častěji setkávají se sexuálními narážkami. Zajímavé je, že žádná z dívek z mého výzkumu nepopisuje tento jev vyloženě jako nepříjemný... Dívky berou existenci častějších sexuálních narážek v podstatě jako fakt, se kterým je třeba se vyrovnat, případně jako něco, co se stává mnohem více součástí „flirtování“, než je tomu v realitě“ (Šmahel, 2003, 24).
- *Možnost lži a přetvářky* – možnost „měnit“ identitu a vymýšlet si zde stojí proti reálné identitě jedince. O identitě a sociálních sítích bude pojednávat kapitola níže.

Šmahel (2003) se vyjadřuje o prostředí internetu jako o „prostředí bez zábrán“, kam vstupuje adolescent a priori pod vlivem tohoto fenoménu. Zažívá zde **pocit fyzického bezpečí**, kdy komunikuje s ostatními bez jejich fyzické přítomnosti, což samozřejmě vede k větší otevřenosti a posunutí hranic.

Výše zmíněná redukce úzkosti se projevuje jako **absence sebe sama jako fyzického objektu**, kdy ostatní nevidí, jak dotyčný vypadá a tedy se nemusí obávat kritiky ostatních.

Možnost ukončení kontaktu uvádí Šmahel (2003) jako nespornou výhodu internetové komunikace. Z jeho výzkumu vyplývá, že adolescenti jsou si vědomi této možnosti, a pokud se dostanou do nějaké nepříjemné situace (např. již výše zmíněné sexuální narážky), je tu možnost kdykoliv komunikaci ukončit.

Anonymita na internetu je fenoménem dnešní doby. „Anonymita internetu je pro dospívající jeho základní daností a vlastností“ (Šmahel, 2003, 27). Na druhou stranu je podle Šmahela (2003) znát jistá obava před odhalením pravé identity jedince. Dospívající tedy často zkreslují informace tak, aby nehrozilo riziko odhalení.

2.3. Identita

Dle výše uvedeného je patrné, že pojem identita prolíná všemi zmiňovanými charakteristikami internetového prostředí. Nejprve je ale třeba jej definovat.

Říčan (2006, 216) popisuje adolescenci jako „vrchol osobního zápasu o identitu“, tento proces ovšem začíná už v raném dětství a ještě v pozdní dospělosti může probíhat proces utváření.

„Mít identitu, tedy znamená znát odpověď na otázku, kdo jsem, *znát sám sebe, rozumět svým citům, vědět, kam patřím, kam směřuji, čemu doopravdy věřím, v čem je smysl mého života*“ (Říčan, 2006, 217).

Nakonečný (2003, 440) mluví o identitě jako o sebereflexi, o „uvědomování si své jedinečnosti, resp. autentičnosti či neautentičnosti svého chování“.

Coleman (1960) popisuje pojem *self-identity* kdy se člověk nerodí s vědomím *self*.

To se vytváří až v průběhu vývoje, kdy člověk nejprve poznává své tělo, jméno, pocity a chování jako integrující složky *JÁ*, aby vytvořil jakýsi souhrn předpokladů o sobě samém. Z hlediska vědomí sebe samého jako něčeho jedinečného pak vztahuje cíle, přání, naděje

a obavy. *JÁ* se pak nachází v centru měnících se zkušeností a mnoho událostí je pak vnímáno ve vztahu k *JÁ*.

Nakonec je třeba ještě zmínit Eriksonův (in Macek, 1999) důraz na splnění vývojového úkolu adolescence, což je nalezení vlastní identity s důrazem na význam moratoria („období, kdy jedinec zkoumá své alternativní identity, ale zatím nedospěl k pevnému stanovisku“ [Erikson in Šmahel, 2003, 45]) pro splnění tohoto vývojového úkolu.

2.3.1. Identita a sociální síť

Podle teorie Ervinga Goffmanna (1999) by se dalo prostředí sociálních sítí definovat jako jeviště. Scénu, tedy svůj profil na sociální síti, si každý tvoří sám podle svého přesvědčení. Nicméně mu záleží na divákovi, na jeho názoru. Proto je třeba zvolit vhodnou masku (fasádu) a přizpůsobit svou online identitu divákovi.

Šmahel (2003) si pokládá otázku, zda vůbec něco jako identita na internetu existuje. „V prostředí internetu se nenachází jedinec jako fyzický subjekt, ale zachází zde pouze s prezentacemi sebe sama. Neovlivňujeme tedy přímo sami sebe, ale působíme v první řadě na svou ‚virtuální reprezentaci‘“ (Šmahel, 2003, 39).

Vzhledem k tomu, že naše virtuální reprezentace sama o sobě nemůže nic prožívat, jedná se o částečně vědomé vkládání pocitů a myšlení do reprezentace naší osoby v prostředí internetu. Zároveň můžeme projíkovat určité (vědomé či nevědomé) tendence do této reprezentace, a tedy můžeme vystupovat jako opačné pohlaví, agresivní jedinec, nebo jedinec mladší, či starší (Šmahel, 2003).

Prostředí internetu tedy poskytuje možnosti experimentování se stavem moratoria, kdy se můžeme stát zlodějem a prchat před spravedlností, aniž by to mělo důsledky v reálném světě. To je totiž, dle Šmahela (2003) jedna z důležitých vlastností ve vztahu internetu k moratoriu. Internet poskytuje možnosti, které by byly v reálném světě už ze své podstaty fyzikálně nemožné.

„Online prostředí jsou kulturní prostory, kde vznikají normy, které jejich uživatelé sdílejí... je proto třeba opustit obrázek dítěte jako pasivního uživatele internetu... tedy je zároveň ovlivňován samotnou online kulturou, kterou pomáhá utvářet“ (Ševčíková, 2014, 30).

Salimkhan, Manago a Greenfield (2010) uvádějí ve výsledcích svého výzkumu příklad dívky, která jednu sociální síť využívá k osobním účelům a tu druhou, kde sdílí fotografie sebe sama v určité stylizaci, jako prostředek ke komerční prezentaci.

Také z výzkumu Livingstone, Haddon a Ólafsson (2011) vyplývá, že 16% dospívajících někdy předstíralo, že je někdo jiný.

Lze tedy předpokládat, že tato vlastnost je určitým způsobem pro dospívající atraktivní.

2.4. Internet jako médium

Než se zaměříme přímo na konkrétní oblast sociálních sítí, je třeba uvést problematiku internetu jako média všeobecně.

Médium, jak je patrné, je výraz pocházející z latiny a znamená „prostředek, prostředník“. Pojem jako takový se používá ve fyzice, chemii apod. A tedy obory, zabývající se prostředky komunikace, označují médium jako „to, co zprostředkovává někomu nějaké sdělení, tady médium komunikační“ (Jirák, 2003, 16).

Internet jako médium zaznamenal veliký rozvoj až v posledním desetiletí. S rozmachem digitalizace je mnoho obsahů dostupných i na internetu, což s jeho celosvětovým rozšířením poskytuje veliké možnosti.

Vzhledem k určitým charakteristikám internetu – tj. že nemá vlastníka, nemá hierarchii, žádnou rozvíjenou strukturu, se jedná spíše o určitý typ prostoru, či kyberprostoru, který poskytuje místo pro rozvoj „nových médií“, jak uvádí Jirák (2003).

„Jinými slovy, internet sám není médiem (...), nýbrž spíše jen – smyslovému vnímání unikajícím – prostředím, v němž se mohou realizovat nejrůznější typy komunikace, jak se ustavovaly a rozvíjely spolu s vývojem celého lidstva. A v tomto prostředí se tedy nacházejí ekvivalenty všech médií, jak je známe doposud od deníků, přes časopisy po rozhlasové a televizní vysílání“ (Jirák, 2003, 197).

Dle nejnovějších informací (Livingstone, Haddon, Görzig, Ólafsson, 2011) se připojuje na internet denně 60% dospívajících mezi 9 – 16lety. Také doba strávená na internetu s věkem roste – z 88 minut (9-16 let) na 118 minut (15-16let). Z výsledků studie EU kids Online vyplývá, že pokud rodiče tráví na internetu mnoho času, také jejich děti budou trávit online větší dobu a naopak. 87% pak uvedlo, že se k internetu připojují doma a 63% ve škole. Mobilní telefon pak používá k připojení k internetu 33% dotazovaných.

2.4.1. Sociální sítě

Sociální síť je vlastně „webová stránka, na které spolu komunikuje určitá propojená skupina lidí. Jedná se o komunikační službu, která je plně závislá na internetovém připojení.

Komunikace nemusí probíhat pouze mezi dvěma uživateli. V rámci sociálních sítí může jednotlivec komunikovat i se skupinou. Sociální síť je tedy založená na propojování jednotlivých uživatelů s určitými vazbami, ať už se jedná o přátelství, práci, školu, prestiž a další“ (Bornová, 2011, odst. 1).

Sociální sítě jsou charakteristické vytvářením profilů. Ten bývá, dle Ševčíkové (2014), úzce propojen s reálným světem uživatele. Profil může obsahovat reálné jméno nebo fotografii, nebo může být anonymní a identifikace je možná pouze podle okruhu přátel, uvedených zálib apod.

Jak uvádí Bornová (2011), největší rozmach sociálních sítí přišel po roce 2000. Jedněmi z prvních byly sítě MySpace a LinkedIn. Druhý jmenovaný má hlavně podporovat trh práce, hledání míst a kariéru. V roce 2004 spustil Mark Zuckerberg první verzi Facebooku, nejprve pro studenty Harvardu, posléze se počet jejích uživatelů rozrostl až k dnešní 1 miliardě.

Další z populárních sociálních sítí je Twitter, který se zaměřuje na sdílení tzv. mikroblogů, což jsou krátké zprávy o maximální velikosti 140 znaků.

Instagram je další z populárních sociálních sítí. Jako taková se nesnaží konkurovat Facebooku či Twitteru – hlavním principem je sdílení fotografií prostřednictvím mobilního telefonu (Šimon, 2012). V roce 2012 došlo k dohodě a společnost Facebook koupila Instagram za 1 miliardu dolarů („Facebook buys instagram“, 2012).

Další z oblíbených sociálních sítí je Pinterest. Ten byl založen v roce 2009 a jeho obliba neustále stoupá. Principem je vytváření nástěnek, na které mohou uživatelé „připínat“ obrázky, a tak si vytvářet alba. Ty mohou ostatní uživatelé komentovat a sdílet (Handl, 2012).

Poslední a nejmladší sociální síť je v současnosti Google +, založená v roce 2011. Počet jejích uživatelů v České republice je malý oproti konkurenčním firmám. Holanová (2012) ve svém článku odhaduje, že se toto číslo pohybuje kolem 100 tisíc. Svými funkcemi je podobná Facebooku.

2.4.2. Sociální sítě v České republice

V České republice patří mezi nejpoužívanější sociální sítě Facebook, nicméně i původem české sítě zaznamenaly nemalý úspěch.

Obdobou Facebooku je server Spoluzaci.cz, kde mají uživatelé možnost sdílet novinky, vzkazy nebo dokumenty se svými spolužáky. Na stejném principu funguje i portál Lidé.cz, kde ale uživatel není omezen pouze na spolužáky.

„Komunitní portál libimseti.cz umožňuje sdílet fotografie mezi uživateli, kteří mají možnost si je vzájemně hodnotit. V současné době funguje tato sociální síť jako seznamka, chatovací server, na kterém lze vytvářet blogy. Web je zaměřený na mladší cílovou skupinu než je například Facebook. Sláva libimseti.cz však s masivní oblíbeností Facebooku šla velice rychle dolů“ (Bornová, 2011, odst. 20).

2.4.3. Vztahy na sociálních sítích

Lidskými vztahy v prostředí internetu se zabývá v současné době mnoho lidí. Od populárně naučných časopisů, po vědecké studie.

Jedním z těchto lidí je i doktor John Suler (v současné době profesorem psychologie na Riderově Univerzitě), jehož práce se zabývá sociálními vztahy na internetu. Ve své internetové publikaci (Suler, 2004) se zabývá otázkou, zdali je možné považovat internetové vztahy jako reálné. Rozlišuje dvě roviny vztahů – face to face, nebo také „In-person relationships“ a kyberprostorové vztahy, či jinak „cyberspace relationships“.

In-person relationships (face to face vztahy) se vyznačují pěti rovinami komunikace:

- Zrak
- Sluch
- Čich
- Hmat
- Chuť

Zrak je pro komunikaci důležitý z hlediska vnímání nonverbálních projevů a vnímání emocí z lidské tváře. Kritici internetové komunikace vidí neschopnost vnímat tyto projevy jako velkou nevýhodu. Naopak, podle Sulera (2004), může být tato skutečnost výhodou, protože s chybějícím obrazem člověka mizí v komunikaci bariéry nebo předsudky založené na vzhledu, rasové příslušnosti, atraktivitě apod.

Vnímáno ve spojení s teorií Šmahela, je tato možnost zvolení si vlastní identity výhodou při experimentování s vlastní identitou.

V internetové komunikaci také chybí charakteristické znaky hlasové komunikace. Do textu není možné převést jemné nuance ve výšce, síle hlasu apod. Proto je možné se setkat s nepochopením a desinterpretací, protože osoba přijímající sdělení projikuje své představy, přání a myšlenky do sdělení, tedy interpretuje jej svým pohledem.

Na druhou stranu, při následném řešení možného konfliktu, je třeba jít v internetové komunikaci více do hloubky, tedy oba účastníci diskuze musí odhalit určité vrstvy své osobnosti, a tedy vlastně dojde k formování hlubšího vztahu. Tento předpoklad ovšem vyžaduje dostatečnou vyzrálост obou jedinců.

A samozřejmě také čich, chuť a hmat hrají svoji roli v lidské komunikaci. Primárně důležité samozřejmě spíše pro novorozence při kontaktu s matkou, mají své místo při komunikaci face to face i v pozdějších letech. V tomto ohledu je kyberprostor jaksi plochý.

Vzhledem k výše popsaným nevýhodám se může zdát, že internetové vztahy nemohou být dostatečně hluboké. Zakládají se pouze na psaném slově, postrádají jakýkoliv lidský aspekt – nelze zapojit všechny smysly a vnímat druhou osobu v kontextu nonverbální komunikace.

Podle Sulera (2004) tedy nelze říct, že jsou face to face vztahy lepší než ty virtuální a naopak. Je potřeba ty kyberprostorové považovat za jakýsi doplněk těch reálných.

2.4.4. Online přátelé

V souvislosti s výše uvedeným vyvstává otázka, do jaké míry lze považovat počet přátel na sociálních sítích za odpovídající reálné situaci.

Podle teorie Robina Dunbara (2011) existuje souvislost mezi velikostí mozkové kůry a maximálním počtem přátel, které můžeme považovat za blízké. Tento počet se nazývá Dunbarovo číslo a definuje maximální počet 150 osob. Člověk může mít samozřejmě mnohem více přátel, nicméně ti jsou dle Dunbara (2011) považováni pouze za známé, případně se do nich počítají i lidé, jejichž tváře dokážeme přiřadit jménu, nicméně oni nás znát nemusí (např. Barack Obama).

Dunbar (2011) dále rozděluje skupinu 150 přátel na různé podskupiny. „Na vrcholu sociální pyramidy stojí 5 nejbližších lidí, z nichž pravděpodobně patří většina do rodiny. Ti jsou součástí větší skupiny 15 lidí, se kterými je člověk v kontaktu několikrát za týden. Pak

je skupina 50 lidí, se kterými je člověk v kontaktu několikrát za měsíc. A zbytek jsou ti ostatní, které člověk považuje za známé“ (Dunbar, 2011).

Tyto vztahy ovšem nejsou neměnné. Pokud nejsou udržovány, mohou se časem dostat z okruhu nejbližších lidí až do oblasti známých. Charakteristika těchto vztahů se také mění v průběhu času. Ještě zhruba před sto lety se tento okruh 150 lidí vztahoval k místu narození a obvykle byl tvořen lidmi z vesnice, kde každý znal každého. Tomuto číslu by odpovídaly i statistiky Facebooku, kdy má jeden uživatel průměrně 130 přátel (Dunbar, 2011).

V současné době ovšem vlivem stěhování za studiem, prací apod. sice zůstává počet 150 lidí neměnných, nicméně jsou rozděleni do jakýchsi podskupin, které tvoří např. přátelé ze základní školy, vysoké školy, brigády apod. „Naši přátelé z univerzity tedy pravděpodobně nebudou znát naši rodinu a ti pravděpodobně nebudou znát přátele získané v jiném městě, kam jsme se přestěhovali kvůli práci“ (Dunbar, 2011).

Dle Dunbara (2011) ovšem dochází k pozitivnímu vlivu sociálních sítí na naše sociální vazby. V minulosti bychom ztratili postupně kontakt s lidmi, poté co bychom se například odstěhovali do jiného města za studiem. V současné době ovšem můžeme stále udržovat kontakt s přáteli i na větší vzdálenost. Pokud ovšem podle Dunbara (2011) i přes výhodu facebookového udržování kontaktu chybí osobní kontakt a společné aktivity, dojde k vymizení vztahu tak jako tak.

Kdo jsou ale ti facebookoví přátelé? Dunbar (2011) o nich dále píše jako o lidech, kteří jsou shodní s našimi reálnými přáteli. „Pokud máte více než 150 přátel je to proto, že do nich zahrnujete i lidi, kteří s vámi nemají žádný smysluplný vztah. Nejsou nic jiného než voyeuři vašeho sociálního života. Ve skutečnosti studie Facebooku prokázaly, že pokud sdílíme příspěvek u sebe či někoho jiného, myslíme si, že jsme zahrnuti do konverzace pouze s několika lidmi“ (Dunbar, 2011).

Jak tedy uvádí Ševčíková (2014), prostředí internetu se stává úzce propojeným s reálným světem adolescentů.

2.4.5. Rizika používání sociálních sítí

Kromě známé problematiky šikany, stalkingu, sextingu apod. se začínají objevovat i další negativní stránky sociálních sítí. Krádež identity, finanční podvody provedené prostřednictvím sociálních sítí nebo nenávistné stránky¹ – to jsou stále častější formy zneužití sociálních sítí k páchání trestné činnosti. Dle Livingston, Haddon, Görzig a Olafsson (2011) se až 12% dětí ve věku 11 – 16 let setkalo s takovouto nenávistnou stránkou. Nelze ovšem říct, že by si děti nebyly vědomy tohoto rizika. Dále se 43% dětí z České republiky setkalo s takovým obsahem profilu jiné osoby, který považovaly za potenciálně nebezpečný.

Velikou otázkou je soukromí na internetu. Dle Ševčíkové (2014) byl dříve internet považován za anonymní prostor, jenže v současnosti, kdy se sdílí jakékoliv informace - od receptů, až po intimní vztah s partnerem, se zvyšuje riziko krádeže dat. Přitom dochází k pocitu bezpečí, kdy někomu sdělujeme důvěrnou informaci, nicméně si neuvědomujeme, kolik dalších lidí může reálně s touto informací přijít do styku. Podle výzkumu Madden a kol. (2013) si 60% teenagerů udržuje svůj profil na sociální síti privátní. Ale pouze 9% uvedlo, že se opravdu zajímá o přístup třetích stran k jejich datům. Jakub Macek (2015) v pořadu Fokus Václava Moravce o soukromí prohlásil, že „je to koncept, který tady není dlouho. Je to věc stará nějakých 200 – 250 let, ta přišla až s moderní společností. Nicméně je to věc, která je pro naši společnost trochu zásadní a jedna věc je, jestli performujeme na sítích jako je Instagram a jestli se tam vystavujeme s nějakými aktivitami a druhá věc je ochrana věcí které potřebujeme mít pod kontrolou... A všichni máme sféry života, které si potřebujeme ukrývat a hlídat pro své nejbližší kontakty.“

Se zveřejňováním soukromých informací také souvisí to, jestli daný adolescent navazuje kontakt (a tedy k jeho profilu mají přístup) s neznámými lidmi.

Z výzkumu Maddena a kol. (2013) vyplývá, že 33% dospívajících má na sociální síti osoby, které nikdy osobně nepotkali. Totéž vyplývá i z výzkumu EU Kids online, kde 34% dospívajících uvedlo, že jsou v kontaktu s lidmi, které nikdy osobně neviděli. 15%

¹Viz kauza „Roztahovačky“ <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/930-roztahovacky>

respondentů pak uvedlo, že někdy poslali osobní informaci člověku, kterého nikdy osobně nepoznali.

3. Praktická část

3.1. Cíl výzkumu

Cílem výzkumné studie je zachytit a popsat vliv sociálních sítí na život dospívajících, tedy jakou roli sociální sítě hrají v životě adolescentů.

Výzkum zjišťuje, jak často se dospívající připojují na internet a jaké prostředky k tomu využívají. Jaké sociální sítě využívají, k čemu a jaký obsah sdílejí. Výzkum se také zabývá otázkou, kolik mají adolescenti přátel na sociálních sítích a kolik ve skutečnosti. Důležitým bodem je pak také otázka důvodů k využívání sociální sítě a co by pro adolescenta znamenalo zrušení profilu.

3.2. Výzkumné otázky

Pro potřeby vytvoření výzkumného šetření bylo stanoveno několik výzkumných otázek. Při jejich tvorbě se vycházelo z výzkumných cílů. Při tvorbě výzkumných otázek, jak doporučuje Hendl (2008), se vycházelo z dosavadních znalostí a zkušeností o předmětu výzkumu a průzkumu dostupné teorie. Některé otázky, jak poukazuje Hendl (2008), je možné upravit v průběhu šetření, během něhož také vznikají další možnosti, jak dosavadní výzkumný plán modifikovat.

Hlavní výzkumná otázka:

Jakou roli hrají sociální sítě v životě dospívajících?

Dílní výzkumné otázky:

Jaké sociální sítě adolescenti využívají a jak často?

K čemu sociální sítě adolescenti využívají?

Kolik přátel mají dospívající na sociálních sítích?

Jak často se s přáteli, které mají adolescenti na sociálních sítích, stýkají ve skutečnosti?

Jak dospívající vnímají sociální sítě?

Co dospívající považují za důležité při používání sociálních sítí?

Co by znamenalo pro dospívajícího zrušení profilu na sociální síti?

3.3. Popis zvoleného metodologického rámce a metod

3.3.1. Typ výzkumu

Pro dosažení cíle bakalářské práce byla využita metoda smíšeného výzkumu. „Smíšený výzkum kombinuje určitým způsobem kvalitativní i kvantitativní postupy“ (Hendl, 2008, 273). Výhodou je možnost využít výhody kvalitativního i kvantitativního šetření pro např. zařazením otázek ano/ne i otevřených otázek v dotazníku.

Hendl (2008) poukazuje na výhodu smíšeného výzkumu při odpovídání na komplexnější a širší výzkumnou otázku. „Kvalitativní a kvantitativní výzkum přináší úplnější znalosti potřebné pro podporu teorie a praxe. Může vnést pohledy opomíjené při použití jedné metody“ (Hendl, 2008, 61).

Nevýhodou je nutnost zvládnout více metod a také časová náročnost (Hendl, 2008).

3.3.2. Výzkumná metoda

V první části výzkumu byla použita metoda dotazníku vzhledem ke své nejmenší časové náročnosti, díky které v krátkém časovém úseku pokryje vysoký počet respondentů. Podle Olecké a Ivanové (2010) poskytuje dostatečný čas pro respondenty na rozmyšlenou a zároveň se vyznačuje vysokou anonymitou.

Nevýhodou využití dotazníku je nízká návratnost, riziko vyplnění jinou osobou, možnost přeskočení otázek (Olecká, Ivanová, 2010).

Pro potřeby výzkumu byl sestaven vlastní dotazník. Po zvážení nevýhod této metody byl rozeslán přímo respondentům přes sociální sítě, čím se snížilo riziko vyplnění jinou osobou. Tvorba dotazníku online umožnila označit požadované otázky jako „required“, tedy požadované, čímž bylo zajištěno zodpovězení všech potřebných otázek.

Po nastudování příslušné teorie bylo vytvořeno celkem 22 otázek, které se dotýkají nejdůležitějších témat. „Dotazník nemá být obsažný a dlouhý (maximálně 40 – 50 otázek, délka vyplnění 20 min) a má mít dobrou grafickou úpravu“ (Olecká, Ivanová, 2010, 24).

Na začátek byly umístěny 3 demografické otázky, poté neutrální otázky týkající se např. využívání sociálních sítí, počtu přátel a nakonec intimní otázky týkající se sdíleného obsahu nebo soukromí a nakonec otevřená otázka, kde měli respondenti možnost vyjádřit se k otázkám zrušení profilu nebo důležité aspekty při používání sociálních sítí. Nejtěžším

úkolem při tvorbě otázek bylo vytvořit je tak, aby byly srozumitelné pro žáky základní školy ve věku 12 let, tak i pro pozdní dospělost, tj. studenty vysoké školy.

Dotazník obsahuje otázky otevřené, i otázky uzavřené dichotomické, výčtové a filtrační.

Po realizaci kontrolního dotazníku byly některé otázky přeformulovány.

V druhé části byli respondenti požádáni o zpracování krátké eseje na téma sociální sítě.

3.3.3. Zpracování dat

Zpracování dat z dotazníku probíhá ve třech fázích. V první fázi jsou data vyčištěna, tedy jsou vyřazeny duplicitní odpovědi, chybějící data a viditelně nesmyslné odpovědi. Ve druhé fázi dochází ke třídění prvního stupně, kdy jsou data zpracována základními statistickými funkcemi (např. četnost, rozložení znaků). Ve třetí fázi jsou data porovnávána v souvislosti s dalšími kategoriemi (Olecká, Ivanová, 2010).

Pro účely zpracování dat esejí byla zvolena metoda zakotvené teorie. Jedná se o metodu analýzy dat, kdy se pomocí shromážděných údajů pokoušíme navrhnout teorii, která má souvislost s určitou populací, prostředím apod. Pro zpracování dat se využívá kódování, které probíhá ve třech fázích. První fáze se nazývá otevřené kódování, kdy v textu hledáme určitá témata, kterým přiřazujeme jednotlivé kódy, které následně seřadíme do kategorií. V druhé fázi, axiálním kódování, hledá výzkumník propojení mezi kategoriemi a subkategoriemi. Ve třetí fázi, tedy selektivním kódování, je důležité najít mezi jednotlivými kategoriemi centrální témata, která budou vést ke společné teorii (Hendl, 2008).

3.3.4. Etické zásady

V průběhu výzkumu bylo dbáno na etické zásady. Samotná podoba dotazníku neumožňuje zpětnou identifikaci respondentů, kteří byli zároveň v hlavičce dotazníku informováni, že jeho vyplněním souhlasí s použitím dat v této práci. Zároveň byli informováni, že tato data budou použita pouze pro potřeby této práce.

Všechna data byla po uzavření dotazníku převedena do souboru zpracovatelného tabulkovým editorem. Veškerá online data byla poté vymazána.

Respondenti vypracovávající esej byli taktéž informováni o použití dat v této práci. Vzhledem k realizaci esejí pomocí emailových zpráv, byla zajištěna anonymita, nicméně

jména byla taktéž změněna. Eseje byly zkopírovány do jednoho souboru textového editoru a původní emailové zprávy byly vymazány.

3.4. Výzkumný vzorek

Během výběru respondentů byla brána v potaz povaha této práce, která zahrnuje široké rozpětí věku respondentů. Respondenti byli vybráni podle teorie Vágnerové (2008), která definuje adolescenci jako období mezi 11 – 20 rokem.

Aby byl získaný soubor dat co nejširšího rozptylu, bylo bráno v potaz i současné probíhající vzdělání a využívaná sociální síť.

3.4.1. Strategie výběru výzkumného vzorku

Pro sběr dat byla využita metoda sněhové koule. Výběr probíhá nejprve v první – nulté fázi, kdy se získá první skupina potenciaálních respondentů, kteří odpovídají požadovaným kritériím. Tato skupina poté nominuje další potenciaální účastníky, kteří nominují další, dokud nedojde k saturaci. Metoda sněhové koule se vyznačuje kombinovatelností technik výběru, kdy je v první fázi možné vybrat účastníky pomocí totálního výběru, nebo jiné vyhovující metody (Miovský, 2006).

Dle tohoto modelu bylo vybráno prvních 5 účastníků v rozmezí 11 -20 let s rozdílným stupněm probíhajícího vzdělání. Ti poté rozeslali dotazník dalším potenciaálním účastníkům s žádostí o další šíření.

Při šíření dotazníku bylo bráno v potaz, že ne každý uživatel využívá více sociálních sítí a proto byl dotazník šířen pomocí sítí Facebook, Google +, Twitter, Lidé.cz a Líbímseti.cz.

Žádost o sepsání esejí byla realizována pomocí prostého záměrného výběru. Respondenti byli vybráni s ohledem na věk a stupeň současného probíhajícího vzdělání. Nevýhodou prostého záměrného výběru je, dle Miovského (2006), nízký výzkumný vzorek respondentů.

3.4.2. Popis výzkumného souboru

Výzkumný soubor dotazníkového šetření tvoří 92 adolescentů ve věkovém rozmezí 12 – 20 let. V níže uvedených tabulkách je zobrazeno rozložení podle vzdělání a věku. V tabulce č. 1 je uveden i celkový počet respondentů vzhledem k pohlaví.

Respondenti, kteří byli ochotni se vyjádřit písemně k tématu sociálních sítí, byli v konečné fázi 4.

Petra, 14 let, studuje gymnázium. Sociální sítě využívá denně, nejvíce ke komunikaci s přáteli a zjišťování informací týkajících se školy.

Tomáš, kterému je 18 let, studuje střední odborné učiliště, sociální sítě využívá denně, hlavně ke kontaktu s přáteli, kteří bydlí v jiném městě, a k organizování událostí.

Aleš, 18 let, studuje gymnázium a sociální sítě využívá jenom několikrát do týdne. Využívá je především ke kontaktu se spolužáky, jinak dává přednost osobnímu kontaktu.

Lukáš, kterému je v současné době 17 let, studuje gymnázium a sociální sítě využívá několikrát do týdne. Snaží se dávat přednost osobnímu kontaktu, a proto je využívá pouze pro školní záležitosti.

Tabulka č. 1 Rozložení dle vzdělání

	ženy	muži
základní školu	12	2
střední odborné učiliště	1	0
střední odbornou školu	4	5
gymnázium	45	16
vysokou školu	5	1
nestudují	0	1
celkem	67	25

Tabulka č. 2 Rozložení dle věku

věk	ženy	muži
12 - 15	36	5
16 - 20	31	20

3.5. Výsledky analýzy dat

V této kapitole budou uvedeny výsledky obou částí výzkumu. Dotazníková data budou pro lepší přehlednost uvedena pod příslušnou otázkou, která byla součástí dotazníku. Otázky 1-3 byly demografické a proto budou přeskočeny. Otázka č. 5 byla doplňující – v případě, že některý z respondentů nevyužíval sociální sítě, měl možnost vyjádřit důvod.

3.5.1. Analýza dotazníkových dat

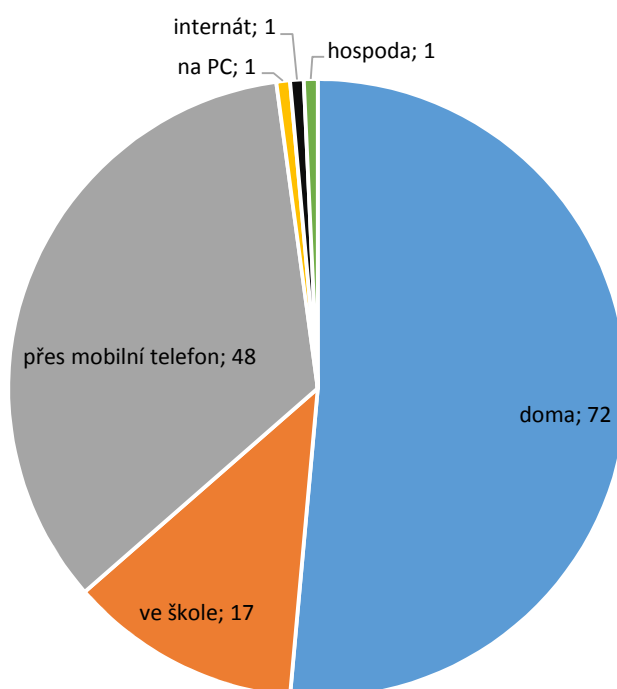
Otázka č. 4 – Využíváte v současné době alespoň jednu sociální síť?

Odpověď byla ve 100% odpovědí kladná, tj. všichni respondenti využívají alespoň jednu sociální síť. Lze předpokládat zbytečnost této otázky vzhledem k šíření dotazníku online přes sociální sítě. Jak ale bylo uvedeno výše, druhá fáze sběru dat probíhala tak, že respondenti rozesílali dotazník dalším potenciálním respondentům. Vzhledem k tomu, že mohlo dojít k šíření i jinou cestou než přes sociální sítě, byla zařazena i tato otázka, pro případné vyjádření uživatelů, kteří by sociální sítě vůbec nevyužívali. V tom případě byla zařazena i otázka č. 5 „Z jakého důvodu nevyužíváte sociální sítě?“.

Otázka č. 6 – Kde se nejčastěji připojujete na sociální sítě?

Rozložení odpovědí je znázorněno následujícím grafem. Popisky dat znázorňují počet odpovědí z celkového souboru 93 odpovědí.

Graf č. 1 Kde se nejčastěji připojujete na sociální sítě?

Tabulka č. 3 Rozložení místa/způsobu připojení dle věku

	12 - 15	16 - 20
přes mobilní telefon	25	23
na PC	0	1
doma	28	44
ve škole	7	10
Jiné:		
internát, hospoda	0	1

Tato otázka obsahovala možnost vícenásobné odpovědi. Obsahuje možnost místa, tedy kde se připojují (doma, ve škole), tak i zároveň jakým způsobem (tedy přes PC, mobilní telefon). Díky možnosti vícenásobné odpovědi měli respondenti možnost vyjádřit se k místu i způsobu.

Otázka č. 7 – Jak často se na sociální síť připojujete?

Odpovědi na tuto otázku jsou vyjádřeny následující tabulkou. Na tuto otázku byla možnost vybrat pouze jednu variantu odpovědi.

Tabulka č. 4 Rozdělení dle četnosti připojení

	Celkem
každý den	85
2x - 3x týdně	7
2x - 3x měsíčně	0
několikrát za rok	0

Tabulka č. 5 – Rozdělení četnosti připojení dle věku

	12 až 15	16 - 20
každý den	37	48
2x - 3x týdně	4	3
2x - 3x měsíčně	0	0
několikrát za rok	0	0

Otázka č. 8 – V jakou denní dobu nejčastěji sociální síť využíváte?

Odpovědi jsou vyjádřeny následujícími tabulkami.

Tabulka č. 6 Celkové rozložení dle denní doby

	celkem
dopoledne	2
odpoledne	32
večer/v noci	33
celý den	25

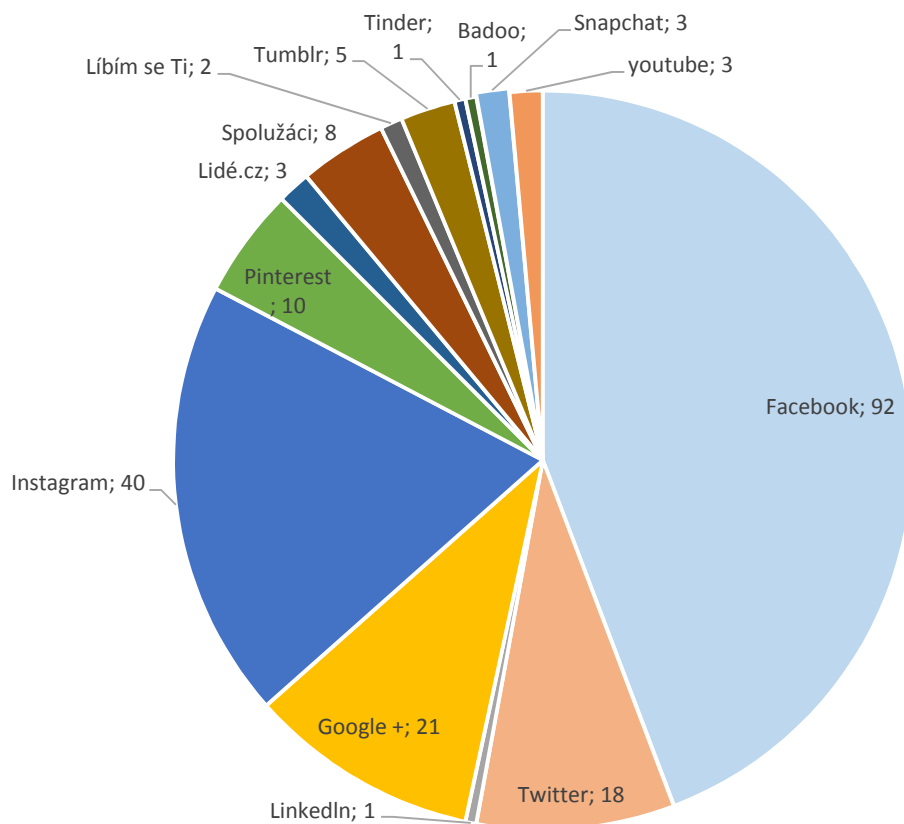
Tabulka č. 7 Rozložení denní doby dle věku

	12 - 15	16 - 20
Dopoledne	1	1
Odpoledne	20	12
večer/v noci	9	24
celý den	9	24

Otázka č. 9 – Jaké sociální sítě využíváte?

Odpovědi znázorňuje následující graf. Bylo možné vybrat více odpovědí.

Graf č. 2 Využívané sociální sítě

Tabulka č. 8 Rozložení využívání sociálních sítí podle věku

	12 - 15 let	16 - 20 let
Facebook	41	51
Twitter	7	11
LinkedIn	0	1
Google +	8	13
Instagram	24	16
Pinterest	4	6
Lidé.cz	1	2
Spolužáci	6	2
Líbím se Ti	0	2
Jiné		
Tumblr	1	4
Tinder	0	1
Badoo	0	1
Snapchat	3	0
youtube	0	3

Otázka č. 10 K čemu sociální sítě využíváte?

Odpovědi na tuto otázku zobrazuje následující tabulka. Byla možnost výběru více odpovědí.

Tabulka č. 9 Rozložení podle zájmu

	celkem
komunikace s přáteli	90
sledování ostatních uživatelů	41
seznamování	7
sdílení videí/fotografií/ příspěvků	38
plánování a organizace událostí	38
sdružování se s lidmi se stejnými zájmy	14
hraní her	8
Jiné:	
sdílení dokumentů týkající se školy	3
Administrace stránek	1

Tabulka č. 10 Rozložení zájmu dle věku

	12 - 15 let	16 - 20 let
komunikace s přáteli	40	50
sledování ostatních uživatelů	19	22
seznamování	2	5
sdílení videí/fotografií/ příspěvků	11	27
plánování a organizace událostí	13	25
sdužování se s lidmi se stejnými zájmy	5	9
hraní her	3	5
Jiné:		
Administrace stránek	0	1
Informace o škole	0	1

Otázka č. 11 Kolik máte na sociálních sítích přátel?

Odpovědi na tuto otázku zobrazují následující tabulky.

Tabulka č. 11 Celkové rozložení počtu přátel

	celkem
do 100	14
101 - 150	15
151 - 200	17
201 - 250	11
251 - 300	9
301 - 500	19
501 a více	7

Tabulka č. 12 Rozložení počtu přátel dle věku

	12 - 15 let	16 - 20 let
do 100	9	5
101 - 150	7	8
151 - 200	5	12
201 - 250	7	4
251 - 300	4	5
301 - 500	8	11
501 a více	1	6

Otázka č. 12 S kolika z těchto přátel jste v pravidelném kontaktu na sociálních sítích?

Odpovědi na tuto otázku znázorňují následující tabulky.

Tabulka č. 13 Rozložení četnosti kontaktu na sociální síti

	celkem
do 5	15
5 - 15	31
15 - 50	34
50 - 150	9
150 a více	3

Tabulka č. 14 Rozložení počtu přátel dle věku na sociální síti

	12 - 15 let	16 - 20 let
do 5	7	8
5 - 15	11	20
15 - 50	16	18
50 - 150	7	2
150 a více	0	3

Otázka č. 13 S kolika z těchto přátel se stýkáte pravidelně i mimo sociální sítě?

Odpovědi na tuto otázku jsou zobrazeny následujícími tabulkami.

Tabulka č. 15 Rozložení četnosti kontaktu mimo sociální síť

	celkem
do 5	3
5 - 15	24
15 - 50	45
50 - 150	17
150 a více	3

Tabulka č. 16. Rozložení počtu přátel s kontaktem i mimo sociální sítě

	12 až 15 let	16 až 20 let
do 5	2	1
5 - 15	11	13
15 - 50	18	27
50 - 150	8	9
150 a více	2	1

Otázka č. 14 Jaký obsah sdílíte se svými přáteli na soc. sítích?

Odpovědi na tuto otázku jsou zobrazeny následujícími tabulkami. Byla možnost výběru více odpovědí.

Tabulka č. 17 Četnost sdílení obsahu s přáteli

	celkem
postřehy, zážitky, myšlenky	55
soukromé fotografie/videoa	39
zajímavé články/videoa/odkazy	42
Jiné:	
Nesdílím	11
Vtipy	1
Obsah, který by mohl být zajímavý, např. fotky, když se někdo nechá ode mě vyfotit, reklamy na moje výtvoř	1

Tabulka č. 18 Rozdělení četností sdíleného obsahu dle věku

	12 - 15 let	16 - 20 let
postřehy, zážitky, myšlenky	30	0
soukromé fotografie/videoa	11	26
zajímavé články/videoa/odkazy	14	24
Jiné:		
nesdílím	7	5
vtipy	0	1
Obsah, který by mohl být zajímavý, např. fotky, když se někdo nechá ode mě vyfotit, reklamy na moje výtvoř	0	1

Otázka č. 15 Probíráte se svými přáteli dění na sociálních sítích i mimo sociální sítě?

Odpovědi na tuto otázku jsou zobrazeny v následujících tabulkách.

Tabulka č. 19 Rozdělení dle četnosti sdílení dění na sociálních sítích i mimo sociální sítě

	celkem
ano	61
ne	31

Tabulka č. 20 Rozdělení sdílení dění na sociálních sítích i mimo sociální sítě dle věku

	12 - 15 let	16 - 20 let
ano	31	30
ne	10	21

Otázka č. 16 Sdělil/a jste někdy cizí osobě na sociální síti citlivé informace? (adresu, telefonní číslo...)

Odpovědi na tuto otázku jsou rozděleny následujícími tabulkami podle četnosti a podle věku. Byla zde možnost vícenásobné odpovědi.

Tabulka č. 21 Rozdělení sdílení osobních informací dle četnosti odpovědí

	celkem
telefonní číslo	18
adresu	4
fotografii	22
nikdy jsem cizí osobě citlivé informace nesdělil/a	59

Tabulka č. 22 Rozdělení sdílení osobních informací dle věku

	12 - 15 let	16 - 20 let
telefonní číslo	8	10
adresu	1	3
fotografii	7	15
nikdy jsem cizí osobě citlivé informace nesdělil/a	29	30
Jiné:	0	0

Otázka č. 17 Jste si vědom/a možných rizik při používání sociálních sítí?

Odpovědi na tuto otázku zobrazuje následující tabulka. Vzhledem ke kladné odpovědi všech respondentů není třeba uvádět rozdělení dle věku.

Tabulka č. 23 Rozdělení vnímání rizik dle četnosti odpovědí

	celkem
ano	92
ne	0

Otázka č. 18 Co by pro vás znamenalo zrušení profilu na sociální síti?

Vzhledem k tomu, že se jednalo o otevřenou otázku, byly odpovědi zpracovány otevřeným kódováním. Výsledkem jsou tedy kategorie, které se vyskytovaly v odpovědích. V jedné odpovědi se mohlo vyskytovat více kategorií najednou.

Tabulka č. 24 Rozdělení významu zrušení profilu dle četností výskytu

	Celkem
Ztráta komunikace	50
Znemožnění přístupu k fotkám, událostem, informacím o škole	21
Vyšší účet za telefon	11
Zlepšení osobních vztahů	1
Více času	8
nic	25

Tabulka č. 25 Rozdělení četností výskytu významu zrušení profilu dle věku

	12 – 15 let	16 – 20 let
Ztráta komunikace	18	32
Znemožnění přístupu k fotkám, událostem, informacím o škole	7	14
Vyšší účet za telefon	5	6
Zlepšení osobních vztahů	0	1
Více času	7	1
nic	15	10

Otázka č. 19 Vystupoval/a jste někdy na sociálních sítích pod jinou identitou?

Odpovědi na tuto otázku zobrazují následující tabulky.

Tabulka č. 26 Rozdělení vystupování pod jinou identitou podle četnosti odpovědí

	celkem
ano	20
ne	72

Tabulka č. 27 Rozdělení vystupování pod jinou identitou dle věku

	12 - 15 let	16 - 20 let
ano	6	14
ne	35	37

Otázka č. 20 Chtěl/a byste zkusit být na chvíli někým jiným v prostředí internetu?

Odpovědi na tuto otázku zobrazují následující tabulky.

Tabulka č. 28 Rozdělení vyzkoušení si změny identity dle četnosti opovědí

	celkem
ano	11
možná	40
ne	41

Tabulka č. 29 Rozdělení vyzkoušení si změny identity dle věku

	12 - 15 let	16 - 20 let
ano	8	3
možná	21	19
ne	12	29

Otázka č. 21 Co vnímáte jako důležité při používání sociálních sítí?

Odpovědi na tuto otázku zobrazují následující tabulky. Byla možnost vícenásobné odpovědi. Vzhledem k velkému počtu využití položky „jiné“, byla podobná témata sdružena pod jednu odpověď.

Tabulka č. 30 Vnímání důležitých aspektů dle četnosti odpovědí

	Celkem
možnost větší otevřenosti	34
mohu si dovolit sexuální narážky	4
mohu se prezentovat jako někdo jiný	7
mohu kdykoliv ukončit kontakt	55
Jiné:	
Mohu se domluvit s přáteli rychleji	8
Nevím	4
sdílení nějakých společných zážitků nebo informací	1
organizační možnosti	1
větší sebevědomí	1
Více lidí si přečte můj názor, vidí sdílené obsahy	1
můžu si předem rozmyslet, co odpovím	1
možnost blokování svého obsahu a sdílení jen s konkrétními lidmi	1
Mohu osobě kdykoliv napsat, aniž bychom měli potřebu se vidět	1

Tabulka č. 31 Vnímání důležitých aspektů dle věku

	12 - 15 let	16 – 20 let
možnost větší otevřenosti	17	17
mohu si dovolit sexuální narážky	2	2
mohu se prezentovat jako někdo jiný	3	4
mohu kdykoliv ukončit kontakt	22	33
Jiné:		
Mohu se domluvit s přáteli rychleji	5	3
Nevím	1	3
sdílení nějakých společných zážitků nebo informací	1	0
organizační možnosti	0	1
větší sebevědomí	0	1
Více lidí si přečte můj názor, vidí sdílené obsahy	0	1
můžu si předem rozmyslet, co odpovím	1	0
možnost blokování svého obsahu a sdílení jen s konkrétními lidmi	1	0
Mohu osobě kdykoliv napsat, aniž bychom měli potřebu se vidět	0	1

Otázka č. 22 Máte nějaké připomínky týkající se sociálních sítí?

V této otázce měli respondenti možnost vyjádřit případné další myšlenky týkající se sociálních sítí. V níže uvedených tabulkách jsou uvedeny kategorie a četnost jejich výskytu, kterých se odpovědi týkaly.

Tabulka č. 32 Další uvedené připomínky k sociálním sítím rozdělené dle věku a celkové četnosti

	12 – 15 let	16 – 20 let	celkem
Vyšší sankce za uveřejnění závadného obsahu	4	1	5
Upřednostňování online kontaktu před osobním	5	1	6
Zlepšení bezpečnosti	4	1	5
Gramatika uživatelů	0	1	1

3.5.2 Výsledky analýzy textů

Pomocí otevřeného kódování byly vytvořeny kódy, jejichž zpracováním vznikly následující subkategorie a kategorie.

Tabulka č. 33 zobrazuje tyto kategorie a subkategorie, které budou v následujících kapitolách popsány.

Tabulka č. 33 Seznam kategorií a subkategorií

Kategorie	Subkategorie
Vnímaná pozitiva	Snadná komunikace
	Rychlý přístup k informacím
Vnímaná negativa	Časová náročnost
	Vliv na sociální vztahy
Vztah k sociálním sítím	Zodpovědnost

Vnímaná pozitiva

Velmi často zmiňovanou pozitivní vlastností sociálních sítí byla *snadná komunikace*.

Lukáš: „Facebook používám hlavně kvůli rychlé komunikaci s přáteli. Sociální sítě mi usnadňují a značně ulehčují domluvu.“ Respondenti považují jednoduchost komunikace za velkou výhodu, zvláště pro kontakt s přáteli na dálku. Tomáš: „Mám plno kamarádů, se kterými bych už dávno ztratil kontakt, kdyby neexistovaly sociální sítě.“ Petra: „Od té doby, co už nemám tolik času se vídat se svými přáteli, jsem ráda za to, že si s nimi právě přes sociální sítě mohu dopisovat.“

S rychlou komunikací také respondenti uváděli jako pozitivní vlastnost i *rychlý přístup k informacím*, a to hlavně týkajících se školy a zájmů. Petra: „Na sociálních sítích mám také přístup ke škole, protože skoro každý den tu mí spolužáci píšou úkoly a různé termíny testů, tudíž když něco potřebuji, mám k tomu okamžitý přístup.“

Lukáš oceňuje právě přístup k novinkám: „Můžu jednoduše sledovat, co se děje nového a bez nich by to pro mě bylo mnohem složitější.“ Petra: „Sociální sítě pro mě vlastně ani víc neznamenají – mám je ráda především pro toto. Nesmím ale opomenout to, že se tam dozvídám někdy i poměrně důležité informace a také se tam pobavím.“

Vnímaná negativa

Nejen pozitivně se respondenti o sociálních sítích vyjadřují. Jedním z často zmiňovaných témat je *časová náročnost*. Trávení příliš mnoho času online si uvědomují všichni respondenti. Petra: „Je pravda, že sociální sítě umožňují lepší kontakt s lidmi, s kterými chci být v kontaktu, ale také seberou poměrně dost času.“ Velice výstižně tento problém popsal Lukáš: „Co ovšem považuju za velikou nevýhodu sociálních sítí je čas, který na nich jsme schopni strávit. Dopsat si s kamarádem, ‚zčeknout‘ nové příspěvky, kouknout na videa a rázem jsou z toho 2 hodiny. A uživatel kleje a mlátí se do hlavy, protože nestihne udělat, co měl v plánu.“

Kromě časové náročnosti si respondenti všímají i *vlivu na své sociální vztahy*. Tomáš pozoruje mizející face to face komunikaci. Aleš si také všímá jistého tlaku, který vytvářejí uživatelé na jedince, kteří ještě profil na sociální síti nemají.

Vztah k sociálním sítím

Z textů jasně vyplývala *zodpovědnost*, s jakou dospívající přistupují k sociálním sítím. Uvědomují si širokou škálu rizik – bezpečnost, vlastnictví osobních dat třetí stranou, ztrátu soukromí nebo komunikace s cizími lidmi.

Lukáš: „Když si někoho zařadím k přátelům, tak ho většinou znám nebo s ním potřebuju něco vyřešit. Cizí lidi si zkrátka nepřidám. Další hrozba může spočívat v tom, koho pozveme na událost a jak rychle se tato informace šíří. Když se tam dostane někdo nevhodný a ještě přibere své přátele, může to být velmi nebezpečné. Osobně si myslím, že sociální sítě jsou pro mě přínosem, pokud se na nich nestanu závislým.“

Tomáš: „Když se na nich člověk chová s rozumem a používá je zodpovědně, jsou myslím úžasná věc. A pokud na nich člověk zveřejňuje kompromitující informace, fotky atd. to není problém sociálních sítí – to je problém jedince. Ty negativní věci si dělá člověk sám a myslím, že používat je s rozumem není až tak těžké.“

Petra: „Na sociálních sítích mi poslední dobou začíná vadit to, že je stále více a více informací zviditelňováno i pro ostatní uživatele.“

Aleš: „Pokud na internetu dáte cizince své údaje od kreditky, není to chyba chatovacího serveru, že tu možnost poskytuje.“

3.6. Výsledky výzkumu

VO1: Jaké sociální sítě adolescenti využívají a jak často?

Z dotazníkového šetření vyplývá, že adolescenti nejčastěji preferují zahraniční sociální sítě. Nejoblíbenější sítí je mezi dospívajícími Facebook. Pro ranou adolescenci je pak oblíbený i Instagram. Naopak pro období pozdní adolescence je charakteristické využití široké škály sociálních sítí. Kromě Facebooku jsou rovnoměrně zastoupeny i sítě jako Twitter, Google + a Instagram.

České sociální sítě se naopak mezi dospívajícími veliké oblibě netěší. Pouze server Spolužáci.cz využívají spíše mladší adolescenti. Ti starší upřednostňují zahraniční sítě.

Sociální sítě využívají adolescenti denně. Vzácně pak několikrát za týden. 1/3 uvedla, že je využívá odpoledne, 1/3 je využívá večer a v noci a 1/3 je využívá celý den.

VO2: K čemu sociální sítě adolescenti využívají?

Adolescenti sociální sítě nejčastěji využívají k jejich primárnímu účelu – tedy k interakci s ostatními uživateli. V největší míře je využívají jako komunikační prostředek s ostatními, případně pro sledování ostatních uživatelů. Dalšími oblíbenými činnostmi je sdílení videí, fotografií a příspěvků nebo organizace a plánování událostí. Toto rozdělení je charakteristické pro obě fáze adolescence. V menší míře je zastoupeno seznamování, hraní her, nebo probírání školních záležitostí.

Dále dospívající využívají sociální sítě ke sdílení. Primárně hlavně ke sdílení postřehů, zážitků a myšlenek, a dále také ke sdílení videí, fotografií, odkazů, nebo článků.

Adolescenti ve věku 12-15 sdílejí hlavně myšlenky, postřehy a zážitky, starší adolescenti ve věku 16-20 pak dávají přednost sdílení videí, fotografií, odkazů a článků.

VO3: Kolik přátel mají dospívající na sociálních sítích?

Zastoupení položek počtu přátel je rovnoměrné. Více respondentů uvedlo, že mají přátel mezi 301-500. Při rozdělení na ranou a pozdní adolescenci vyplývá, že intervaly počtu přátel jsou pro adolescenty ve věku 12-15 let zastoupeny rovnoměrně. Adolescenti ve věku

16–20 pak mají nejčastěji 151-200 přátel a 301-500 přátel.

VO4: Jak často se s přáteli, které mají adolescenti na sociálních sítích, stýkají ve skutečnosti?

Počet přátel, se kterými se adolescenti stýkají i v reálném světě, je mnohem nižší. Obě věkové kategorie shodně uváděly čísla 5-15 a 15-50.

VO5: Jak dospívající vnímají sociální sítě?

Pro adolescenty jsou sociální sítě důležité – více jak 2/3 uvedly, že probírají dění na sociálních sítích i mimo ně.

Dospívající jsou si vědomi pozitivních vlastností sociálních sítí, ale i negativních aspektů. Jako pozitivní vnímají hlavně snadnou a rychlou komunikaci a rychlý přístup k informacím. Za negativní důsledky pak považují velikou časovou náročnost a vliv na sociální vztahy s vrstevníky. K sociálním sítím pak přistupují se zodpovědností, tyto rizika si uvědomují. Zajímají se o bezpečnost, soukromí a disponování s jejich informacemi třetí stranou. Ačkoliv všichni respondenti uvedli, že jsou si vědomi možných rizik při používání sociálních sítí, pouze 2/3 uvedly, že nikdy nesdělily cizí osobě citlivé informace. Spíše respondenti ve věku 16-20 let uvedli, že sdělili cizí osobě své telefonní číslo nebo fotografii.

VO6: Co dospívající považují za důležité při používání sociálních sítí?

Nejvíce je pro adolescenty důležitá možnost ukončení kontaktu. Stejně důležitá je pro obě skupiny i možnost větší otevřenosti při komunikaci s druhými, přičemž nepovažují za důležitou možnost sexuálních narážek. Za důležitou nepovažují také možnost změny identity. Sociální sítě vnímají jako prostředek výměny informací, než jako prostor pro

experimentování s identitou. 3/4 respondentů uvedly, že nikdy nezkoušely vystupovat pod jinou identitou. Méně jak polovina pak uvedla, že by to zkusit nechtěla a druhá polovina by to pak možná zvažovala.

VO7: Co by znamenalo pro dospívajícího zrušení profilu na sociálních sítích?

V největším počtu případů, by zrušení znamenalo ztrátu, nebo ztížení komunikace. Pro některé dospívající ve věku 12-15 let by to pak neznamenal nic, případně pro některé získání více času. Pro adolescenty ve věku 16-20 by to pak znamenalo hlavně znemožnění přístupu k fotkám, událostem a informacím o škole.

Dále by to pak pro dospívající celkově znamenalo vyšší účet za mobilní telefon. Sociální sítě využívají jako nástroj bezplatné komunikace.

Hlavní výzkumná otázka: Jakou roli hrají sociální sítě v životě dospívajících?

Sociální sítě jsou v životě adolescenta důležitý element. Jsou využívány k interakci s ostatními uživateli. Nejvíce k povídání si s přáteli, ale také ke sdílení obsahů, jako jsou videa, fotografie a články, ale i postřehy, názory a zážitky.

Dospívající tráví v prostředí sociálních sítí mnoho času. To se odráží i v reálném světě, kde jsou pak události na nich tématem k rozhovoru.

Jsou tedy prostředkem procesu socializace a nástrojem k vyjádření se, než aby byly využívány k experimentování s identitou.

Dospívající je považují za přirozenou součást svého života do té míry, že jejich náhlá absence by pro ně najednou představovala překážku v komunikaci s ostatními.

4. Diskuze

Zjištění, získaná na základě výsledků výzkumného šetření, odpovídají teoretickému rámci popsaném podle odborné literatury.

Dospívající, ať v období rané či pozdní adolescence, umí využívat sociální sítě ve svůj prospěch.

Připojení k internetu využívají každodenně, někdy i po celý den v rámci mobilního připojení. To jim umožňuje být v kontaktu se svými kamarády kdykoliv, kdekoliv a hlavně okamžitě. Je to způsobeno hlavně dostupností internetového připojení a mobilního

připojení, jehož využití stále stoupá („Podíl domácností“, 2015; „ČSÚ zveřejnil publikaci“, 2015).

Oblíbenost zahraničních sociálních sítí je vysoká. Nejvíce u respondentů v pozdní adolescenci. U rané adolescence je oblíbenost sociálních sítí jednostranná, kdežto v průběhu dospívání, se rozšiřuje i o další sociální sítě se specifictějším využitím. To lze přisoudit rozumovému vývoji a rozšiřováním zájmů. Nicméně výzkumné metody se tímto směrem konkrétněji nezaměřovaly.

V prostoru sociálních sítí jsou adolescenti nesmírně sociabilní. Nezřídka mají ve svém profilu přiřazeny stovky dalších osob, označených jako přátelé. Doopravdy jsou ale v kontaktu pouze s desítkami z nich, což odpovídá teorii tak, jak ji popisuje Dunbar (2011). Nelze říci, že by vadil fakt, že tyto vztahy nejdou do hloubky. Dospívající používají online sítě jako doplněk reálným vztahům. Výzkumné metody neřešily možnost vztahů na dálku, nebo těch probíhajících pouze přes sociální sítě, kterých se Sulerova (2004) teorie spíše týká.

Ačkoliv pouze několik málo respondentů uvedlo, že by si chtěli zkusit být v prostředí internetu někým jiným, nebo to již zkusili, je možné, že se tak nevědomky chovají. Dotazník nepokrýval možnost zjistit, zda tak uživatel nečiní bez vlastního vědomí. Proto se nedá hovořit o změně identity, ale lze předpokládat přizpůsobování si své virtuální reprezentace tak, jak o tom hovoří Šmahel (2003). To se děje pomocí sdíleného obsahu, tedy fotografií, videí, textů, čehož adolescenti s oblibou využívají.

Respondenti potvrdili, že sociální sítě poskytují prostor k otevřenější komunikaci, jak tvrdí Šmahel (2003). Fakt, že by byly výrazně oblíbené sexuální narážky, se ale nepotvrdil.

To, že jsou sociální sítě důležitý aspekt v životě dospívajících, ukazuje fakt, že online dění se projikuje i do reálného života. Sociální sítě jsou propojeny s realitou do té míry, že se dění na nich probírá i v reálném světě a naopak. Školní záležitosti, organizace událostí – to jsou věci, které dospívající řeší i online.

Dospívající jsou si vědomi rizik, která vyplývají z používání sociálních sítí. Otázkou je, zdali se podle toho i na internetu chovají. Nicméně lze vidět, že ačkoliv jsou si vědomi rizik, stejně 1/3 poslala cizí osobě nějakou osobní informaci. I přes to je patrné, že se aktivně o bezpečnost zajímají. V otevřené otázce, kdy měli možnost se z vlastní iniciativy vyjádřit, několik z nich uvedlo poznámky, týkající se většího zabezpečení dat a soukromí na internetu.

V případě nemožnosti přístupu k sociálním sítím by pak došlo k odříznutí od sociálních vztahů, které by nemohly probíhat tak intenzivně, jako doposud. Došlo by k oddělení od vrstevnické skupiny, která je, jak popisuje Vágnerová (2012), pro adolescenta velice důležitá.

Vzhledem k tomu, že byla pro sběr dat použita metoda dotazníku, který byl individuálně vytvořen pro potřeby tohoto výzkumu, je možné, že i přes snahu tento jev eliminovat, mohlo dojít k subjektivnímu zkreslení při tvorbě otázek. Taktéž není vyloučena jiná interpretace otázek ze strany respondentů. Je možné, že některé údaje mohou být zkreslené kvůli neochotě sdělit pravdivé informace.

V některých oblastech by bylo potřeba dotazník rozšířit, aby šel více do hloubky. Nicméně je potřeba brát v potaz časové omezení dotazníku. Proto bylo výhodné použít na doplnění některých informací sepsání esejí.

Vzorek respondentů pro sepsání esejí by měl být větší, aby bylo zajištěno širší spektrum dat. Taktéž délka jednotlivých esejí by měla být větší – měla by být pokryta právě i ta témata, u kterých nejde dotazník do hloubky.

Na druhou stranu, cílem této práce nebylo zaměřit se a důkladně popsat všechna výše zmíněná témata. Na základě tohoto výzkumu je možné poznat charakteristiky, které jsou na sociálních sítích pro dospívající důležité a jejich vnímání sociálních sítí. Lze tak získat určitý přehled o této problematice pro případnou další výzkumnou činnost.

5. Závěr

Tato práce se zabývala tématem dospívajících na sociálních sítích. Cílem této práce bylo na základě studia dostupné odborné literatury popsat teoreticky, jaký význam mají sociální sítě pro dospívající z hlediska socializace, identity a jejich vrstevníků.

V praktické části bylo zjištěno, jak se dospívající staví k sociálním sítím.

Pro dospívající, ať už rané nebo pozdní dospělosti, jsou sociální sítě důležitým prostředkem komunikace. Výhoda jejich dostupnosti, bezplatnosti a aktuálnosti v souvislosti s dostupností internetového připojení, poskytuje možnost okamžitého navázání komunikace. Samozřejmě jsou i prostředkem poskytujícím zábavu. Možnost sdílet postřehy a zážitky, videa a fotky poskytují dospívajícím okamžité informace o aktuálním dění.

Ačkoliv je tedy hojně využívají, nepřesouvají všechny svoje vztahy pouze do online prostředí, ale sociální sítě jsou jakýmsi prostředníkem při udržování a navazování reálných vztahů.

Z hlediska bezpečnosti jsou adolescenti informováni o možných rizicích. Jsou si vědomi problematiky soukromí, sdílení soukromých informací a poskytování údajů třetím stranám.

Za výstup této práce je možné považovat zjištění, že sociální sítě hrají velice důležitou roli v životě dospívajících. Jsou propojeny s jejich každodenními aktivitami a omezení přístupu k nim by pro dospívajícího znamenalo izolaci od aktivit svých přátel. Toto zjištění nelze brát na lehkou váhu a jistě bude nápomocné např. jako téma školních výchovných programů apod.

6. Seznam použité literatury

- Coleman, J. C. (1960). *Personality dynamics and effective behavior*. Chicago: ScottForesman.
- Goffman, E. (1999). *Všichni hrajeme divadlo*. Praha: Studio Ypsilon
- Hendl, J. (2008). *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál
- Jiráček, J. (2003). *Média a společnost: stručný úvod do studia médií*. Praha: Portál.
- Macek, P. (1999). *Adolescence*. Praha: Portál.
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
- Nakonečný, M. (2003). *Úvod do psychologie*. Praha: Academia.
- Říčan, P. (2004). *Cesta životem*. Praha: Portál.
- Suler, J.R. (2004). *The psychology of text relationships*. In Online Counseling: a manual for mental health professionals (R. Kraus, J. Zack & G. Striker, Eds). London: Elsevier Academic Press.
- Ševčíková, A. (2014). *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada
- Šmahel, D. (2003). *Psychologie a internet*. Praha: Triton.
- Vágnerová, M. (2008). *Vývojová psychologie I: Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.

Internetové zdroje:

Bornová, L. (prosinec, 2011). *Úvod do sociálních sítí*. Získáno 22. března

z https://www.ibm.com/developerworks/community/wikis/home?lang=en#!/wiki/W2ee553718f13_4825_b4e6_343b81350b95/page/%C3%A9avod+do+soci%C3%A1ln%C3%ADch+s%C3%ADt%C3%AD

ČSÚ zveřejnil publikaci *Informační společnost v číslech 2015*. (duben, 2015). Dostupné z <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/CSU-zverejnil-publikaci-Infornacni-spolecnost-v-cislech-2015-370040>

Dunbar, R. (květen, 2011). *How Many "Friends" Can You Really Have?* Získáno 20. března z <http://spectrum.ieee.org/telecom/internet/how-many-friends-can-you-really-have>

Facebook buys Instagram photosharing network for \$1bn. (duben, 2012) Získáno 20. března z <http://www.bbc.com/news/technology-17658264>

Handl, J. (leden, 2012). *Pinterest - budoucí hvězda na nebi sociálních sítí* Získáno 20. března z <http://www.lupa.cz/clanky/pinterest-budouci-hvezda-na-nebi-socialnich-siti/>

Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., Ólafsson, K. (2011). *EU kids online II: final report*. London School of Economics & Political Science, London, UK. Získáno 20. března z <http://eprints.lse.ac.uk/39351/>

Macek, J. (březen, 2015). *V síti. Fokus Václava Moravce*. Praha Získáno 2. dubna z <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/11054978064-fokus-vaclava-moravce/>

Madden, M., Lenhart, A., Cortesi, S., Gasser, U., Duggan, M., Smith, A., Beaton, M. (2013). *Teens, social media, and privacy*. Pew Internet American Life Project. Získáno 27. března z <http://www.pewinternet.org/2013/05/21/teens-social-media-and-privacy/>

Olecká, I., Ivanová, K. (2010). *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s. Získáno 5.4. z http://www.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/41metodologie_vedecko-vyzkumne_cinnosti.pdf

Podíl domácností v České republice vybavených výpočetní technikou. (únor, 2015).

Dostupné z https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_pc

Salimkhan, G., Manago, A., & Greenfield, P. (2010). The Construction of the Virtual Self on MySpace. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 4(1).

Získáno 24. března z

<http://cyberpsychology.eu/view.php?cisloclanku=2010050203&article=1>

Šimon, M. (duben, 2012). *Instagram: sociální síť pro sdílení fotografií (Android a iOS)*

Získáno 20. března z <http://mobilenet.cz/clanky/instagram-socialni-sit-pro-sdileni-fotografii-android-a-ios-8976>

7. Přílohy

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Ukázka eseje – Lukáš, 17

Příloha č. 1: Dotazník

- Výběr jedné odpovědi
- Více možných odpovědí
- Otevřená otázka

1. Věk

2. Pohlaví

- muž
- žena

3. V současné době studuji

- základní školu
- střední odborné učiliště
- střední odbornou školu
- gymnázium
- vysokou školu
- nestuduji

4. Využíváte v současné době alespoň jednu sociální síť?

Pokud ano, pokračujte prosím otázkou č. 6, pokud ne, pokračujte otázkou č. 5 a poté dotazník ukončete.

- ano
- ne

5. Z jakého důvodu nevyužíváte sociální síť?

Pokud soc. síť nevyužíváte z jiného důvodu, uveďte proč

- nemám na ně čas
- nezajímá mě to
- mám s nimi špatnou zkušenost
- Jiné:

6. Kde se nejčastěji připojujete na sociální síť?

- doma
- ve škole
- přes mobilní telefon
- Jiné:

7. Jak často se na sociální síť přihlašujete?

- každý den
- 2x - 3x týdně
- 2x - 3x měsíčně
- několikrát za rok

8. V jakou denní dobu nejčastěji sociální síť využíváte?

- dopoledne
- odpoledne
- večer/v noci
- celý den

9. Jaké soc. síť využíváte?

- Facebook
- Twitter
- LinkedIn

- Google +
- Instagram
- Pinterest
- Lidé.cz
- Spolužáci
- Líbím se Ti
- Jiné:

10. K čemu sociální sítě využíváte?

- komunikace s přáteli
- sledování ostatních uživatelů
- seznamování
- sdílení videí/fotografií/ příspěvků
- plánování a organizace událostí
- sdružování se s lidmi se stejnými zájmy
- hraní her
- Jiné:

11. Kolik máte na sociálních sítích přátel/sledujících apod.?

- do 100
- 101 - 150
- 151 - 200
- 201 - 250
- 251 - 300
- 301 - 500
- 501 a více

12. S kolika těmito přáteli jste v pravidelném kontaktu na sociálních sítích?

- do 5
- 5 - 15
- 15 - 50
- 50 - 150
- 150 a více

13. S kolika z těchto přátel se stýkáte pravidelně i mimo sociální sítě?

- do 5
- 5-15
- 15 - 50
- 50 - 150
- 150 a více

14. Jaký obsah sdílíte se svými přáteli na sociálních sítích?

- postřehy, zážitky, myšlenky
- soukromé fotografie/video
- zajímavé články/video/odkazy
- Jiné:

15. Probíráte se svými přáteli dění na soc. sítích i mimo sociální sítě?

- ano
- ne

16. Sdělil/a jste někdy cizí osobě na sociální síti citlivé informace?

(např. tel. číslo, adresu)

- telefonní číslo
- adresu
- fotografii
- nikdy jsem cizí osobě citlivé informace nesdělil/a
- Jiné:

17. Jste si vědom/a možných rizik při používání sociálních sítí? *

šikana, zneužití osobních informací, krádež identity, stalking apod.

- ano
- ne

18. Co by pro vás znamenalo zrušení profilu na sociální síti?

Δ Otevřená otázka

19. Vystupoval/a jste někdy na soc. sítích pod jinou identitou?

Např. pod falešným jménem; pokud ne, odpovězte na otázku č. 20

- ano
- ne

20. Chtěl/a byste zkusit být na chvíli někým jiným v prostředí internetu?

- ano
- možná
- ne

21. Co vnímáte jako důležité při používání sociálních sítí? *

- možnost větší otevřenosti
- mohu si dovolit sexuální narážky
- mohu se prezentovat jako někdo jiný
- mohu kdykoliv ukončit kontakt
- Jiné:

22. Máte nějaké připomínky týkající se sociálních sítí?

Pokud Vám něco vadí při používání sociálních sítí, nebo máte jakýkoliv jiný postřeh týkající se soc. sítí, napište jej.

Δ Otevřená otázka

Osobně si život bez FB představit nedokážu, ani jsem to popravdě nikdy nezkoušel. A přijde mi, že by to bylo akorát na obtíž. SS jsou totiž pro mě totiž zdrojem informací o věcech, které mě zajímají. Můžu jednoduše sledovat, co se děje nového a bez nich by to pro mě bylo mnohem složitější. Facebook používám hlavně kvůli rychlé komunikaci s přáteli. Jsou to ovšem mí přátelé? Často lze tuhle otázku slyšet, já jsem se s ní nikdy moc netrápil. Když si někoho zařadím k přátelům, tak ho většinou znám nebo s ním potřebuju něco vyřešit. Cizí lidi si zkrátka nepřidám.

Soukromí, to je velmi obdobné. Nevadí mi, že SS vlastní mé fotky a upřímně silně pochybuju, že by je někdy chtěla někde zveřejnit. A když tak učiní, tak se třeba alespoň stanu slavným. Co ovšem považuju za velikou nevýhodu SS je čas, který na nich jsme schopni strávit. Dopsat si s kamarádem, „zčeknout“ nové příspěvky, kouknout na videa a rázem jsou z toho 2 hodiny. A uživatel kleje a mlátí se do hlavy, protože nestihne udělat, to co měl v plánu. Všichni jsme to zažili, a proto je nutné si to uvědomit a vyvarovat se tomu. Další hrozba může spočívat v tom, koho pozveme na událost a jak rychle se tato informace šíří. Když se tam dostane někdo nevhodný a ještě si přibere své přátele, může to být velmi nebezpečné – ale to už bych se opakoval, aneb vybírejte si pečlivě přátele.

Osobně si myslím, že SS jsou pro mě přínosem, pokud se na nich nestanu závislým. Pak se z nich stane velmi nebezpečná věc. Jinak mi ovšem SS usnadňují a ulehčují značně domluvu a já bych se účtu na SS nevzdal v žádném případě.